Quelle: http://manuscripta.at/?ID=31664
Copyright: Zwettl, Zisterzienserstift

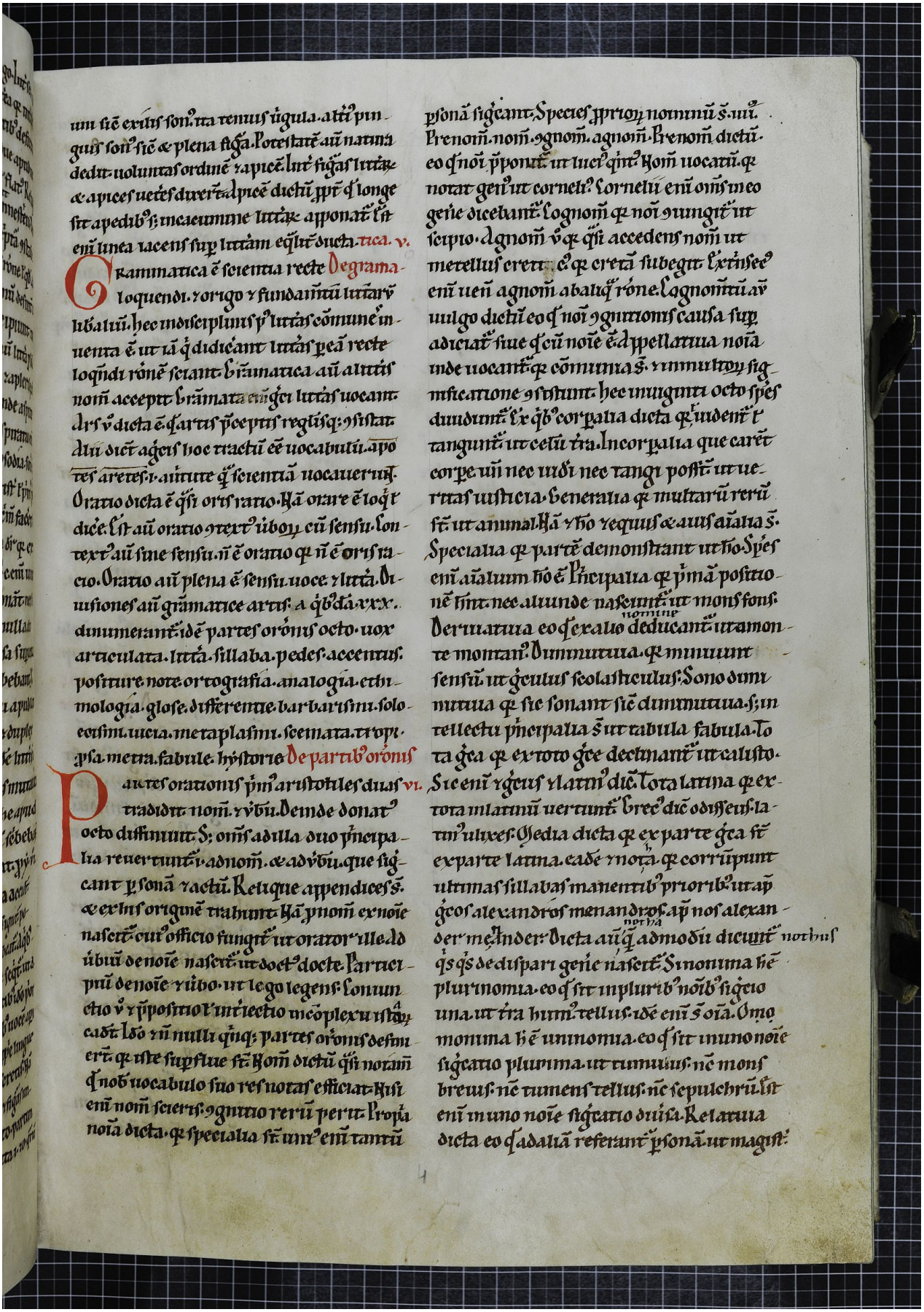

um sic exilis sonitus tenuis ugula. altius pinguis sonitus sic & plena figa. potestate autem natura dedit. uoluntas ordinem rapiendi. litteras figas litterarum & apices uetes auertere apicem dictum. propter quod longe sit a pedibus. si mea cumine litterae apponatur. sit enim linea iacens super litteram equitis dicta. tica. v.

Grammatica est scientia recte loquendi. origo et fundamentum litterarum. alii. hec in disciplinis litteras communem inuenta est ut ita quidicant litteras per ea recte loquendi rationem sciant. Grammatica autem a litteris nomen accepit. Grammata enim graeci litteras uocant. dis. et dicta est quartus praeceptis reliquis. si istat diu dicit ageris hoc tractum esse uocabulum. apo tes aretes. i. a uirtute quia scientiam uocauerunt. Oratio dicta est quasi oris ratio. Hanc orare est loquitur dicere. sit autem oratio perfectum uiborum cum sensu. contextum autem sine sensu. non est oratio quia non est oris ratio. Oratio autem plena est sensu uoce et litterae. Diuisiones autem grammatice artis. a quibus dicitur. xxx. dinumerantur. idem partes orationis octo. uox articulata. littera. sillaba. pedes. accentus. positure. note. ortografia. analogia. ethimologia. glose. differentie. barbarismi. solecismi. uicia. metaplasmi. schemata. tropi. prosa. metra. fabule. historie. de partibus orationis

Partes orationis primum aristoteles duas tradidit nomen et uerbum. Deinde donatus octo distinuit. sed omnes ad illa duo principalia reuertuntur. ad nomen. & ad uerbum. que significant personam et actum. Reliquae appendices sunt. & ex his originem trahunt. Hanc primum ex nomine nascitur. cum officio fungitur ut orator. ille. ad uerbum de nomine nascitur. ut doctus. docte. participium de nomine et uerbo. ut lego legens. sonuncio. et praepositio. et interiectio. in complexu istarum cadit. Ideo tum nulli quinque partes orationis desinerent. quae iste superflue sunt. Hanc dictum quasi notamen quod nos uocabulo suo res notas efficiat. Hisi enim nomen scierit. significatio rerum perit. Propria nomina dicta. quae specialia sunt unum enim tantum

de partibus orationis

vi.

personam significant. Species. prior. nominum sunt. praenomen. nomen. agnomen. cognomen. praenomen dictum eo quod nomen praponitur. ut lucius quintus. Nomen uocatur. quia notat genus ut cornelius. Cornelium enim omnis in eo genere dicebantur. Cognomen quia nomen iungitur ut scipio. Agnomen uero quia quasi accedens nomen ut metellus creticus. quia cretam subegit. extrinsecus enim uenit agnomen ab aliquo cognomen. Cognomen autem a uulgo dictum eo quod nomen significationis causa superadiciatur siue quod eum nomen appellatiua nomina uocantur quia communia sunt. et multos significationem constituunt. hec inuiguti octo species dinumerantur. ex quibus corporalia dicta quia uidentur et tanguntur ut celum terra. Incorporalia que carent corpore uim nec uidi nec tangi possit. ut uirtus iustitia. generalia quia multarum rerum sunt ut animal. Hanc uero equus. aut aliquid aliquid sunt. Specialia quia partem demonstrant ut bo. Species enim aliquium bo est principalia quia prima positione sunt. nec aliunde nascuntur ut mons fons. Deriuatiua eo quod ex alio nomine deducantur ut amonte montanus. Dimmutiua. quia minuunt sensum ut gentulus scolasticulus. Sono dimmutiua quia sic sonant sicut dimmutiua. sed in intellectu principalia sunt ut tabula fabula. Tota gica quia ex toto gice declinantur ut calisto. Sic enim et gicus et latinus dicitur. Tota latina quia ex tota in latinum uertuntur. Breue dicitur odisseus. latinus ulixes. Media dicta quia ex parte gica sit ex parte latina. cade et nota quia corrumpunt ultimas sillabas manentibus prioribus ut apogeos alexandros menandros. apud nos alexander menander. Dicta autem quia admodum dicuntur notbus qs qs de dispari genere nascuntur. Sinonima hec plurinomia. eo quod sint in pluribus nominibus significatio una. ut terra humus tellus. idem enim sunt. Omonima hec uninomia. eo quod sint in uno nomine significatio plurima. ut tumulus. nec mons breuis. nec tumens tellus. nec sepulchrum. sit enim in uno nomine significatio diuisa. Relatiua dicta eo quod ad aliquid referantur personam ut magist.